

Самчук Лариса Сергіївна (Одеса) – *аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».*

СОЦІОКОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Мовна освіта як процес залежить від життя суспільства, від управління його соціальним розвитком; з іншого боку, результат мовної освіти ставить суспільство і його розвиток у залежність від себе, своєї ефективності. На наш погляд, очевидною є необхідність забезпечення таких механізмів функціонування української мовної освіти, які гарантували б стабільність її суспільного здійснення і вектора подальшого розвитку.

Згідно з постулатами соціокомунікативного підходу, суб'єктами комунікаційної взаємодії є комунікант – автор коду, який здійснював процес кодування, присвоюючи знаку певний смисл і включаючи його в контекст історичної соціокультурної ситуації, та реципієнт, що дешифрує смисл знака-символа, підбираючи лінгво-соціокультурний код з метою адекватного пізнання семантичної складової інформаційного повідомлення [3, с. 11].

Соціокультурний підхід набуває особливої актуальності у сучасних процесах гуманізації та гуманітаризації вищої освіти. Вища школа здійснює передання культурних норм, прийнятих у

суспільстві, й тим самим покладає межі для природних проявів людської натури чи властивостей соціальної групи, які не відповідають певним нормам, і таким чином виявляють вплив школи на спосіб життя людини. Крім трансляції норм, освіта – це спосіб культурної регуляції людської діяльності, що здійснюється через систему цінностей. На підставі цінностей суспільства і людини відокремлюють добре від поганого, правду від брехні, прекрасне від потворного тощо. Отже, освіта має вплив на суспільство та особистість не лише як система взаємопов'язаних елементів або особливий вид діяльності, але також як соціокультурний феномен.

Соціокомунікативний підхід передбачає розгляд освіти як системи комунікації, взаємодії учасників навчального процесу як форму соціалізації людини у контексті культури. У такій проекції навчальний процес є сукупністю опосередкованих соціальним середовищем взаємодій індивіда й елементів культури, що трансформовані викладачем у діяльнісно реалізовані освітні програми. Якщо аналізувати освіту з позицій символічного інтеракціонізму, соціолінгвістики, семантики, семіотики й інших сучасних напрямів соціальної думки, то її можна розглядати за допомогою поняття «соціокод», яке має пояснити взаємозалежність трансляції набутого досвіду та форми освіти в різних цивілізаціях [2, с. 85].

У рамках соціокомунікативного підходу освіти розглядають як складний культурно історичний процес, «в перебігу якого мозаїчно, тонкими нашаруваннями йшла еволюція культурних форм спадкоємності досвіду» [2, с. 90]. Соціолог В. Нечаєв називає такий підхід соціокомунікативним, позаяк перехід від одного етапу інституційного розвитку освіти до іншого відбувається кожного разу через нові засоби комунікації та інформаційної взаємодії (мова, письмовий текст, інформаційні технології як засіб комунікації). Актуалізація в аналізі освіти як соціального інституту соціокомунікативного підходу значно зміцнює позиції соціології освіти. У цілому, соціокомунікативний підхід може сприяти істотному збагаченню теоретичних аспектів соціології освіти [2, с. 90].

Нова парадигма освіти являє собою багатоаспектний комплексний феномен, в якому традиційна освіта взаємодіє з інноваційною. При цьому взаємодія здійснюється через розвиток аксіологічного потенціалу особистості, орієнтованого на гуманістичну домінанту. Відповідно до визначених напрямів реформування освітньої системи визначена загальна мета професійної підготовки – реалізація особистісно-орієнтованого підходу до навчання, оптимізація навчально-виховного процесу, підготовка конкурентоспроможного фахівця [1, с. 142].

У контексті світових перетворень Україна має активну позицію: вона інтегрується з світовою спільнотою, буде ринкову економіку, реформує систему освіти, в якій на перший план виходить людина, яка володіє значно більшим ступенем свободи і відповідальності. Незважаючи на складні соціально-економічні умови, система освіти України формується у напрямках збільшення диференційованості, варіативності, інтегрованості освітніх програм, гуманітаризації. Розкриття потенціалу мовної освіти, забезпечення реалізації цим соціально-культурним інститутом своїх суспільних функцій повною мірою і на основі цілеспрямовано організованої міжкультурної комунікації і сформованого міжкультурного середовища, у свою чергу, дозволять прискорити економічні перетворення, полегшити процес інтеграції нашої держави у світове співтовариство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кучера І. В. Ціннісні виміри освіти в сучасному соціумі / І. В. Кучера // Актуальні проблеми трансформації моральних цінностей сучасного українського суспільства : матеріали доповідей та виступів Всеукр. наук.-практ. конф., 10–11 травня 2010 р. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2010. – С. 141–143.

2. Нечаев В. Я. Новые подходы в социологии образования / В. Я. Нечаев // Социс. –1999. – №11 –С. 84–91.

3. Чепак В. В. Предметне поле соціології освіти: множинність теоретичних інтерпретацій / В. В. Чепак // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Соціологія. – 2012. – Т. 201, Вип. 189. – С. 7–12.

